

Εκπαίδευση για την Παγκόσμια Πολιτειότητα ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Απρίλιος 2020

Εκπαίδευση για την Παγκόσμια Πολιτειότητα (ΕΠΠ) στην Ελλάδα

Η Εκπαίδευση για την Παγκόσμια Πολιτειότητα (ΕΠΠ) δεν είναι επίσημα και οργανικά ενταγμένη στο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών της πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας ή τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Σύμφωνα με την τελευταία έκθεση «**DEAR στην Ελλάδα 2019: πλαίσιο και παρατηρήσεις έργου¹**» :

«Δεν υπάρχει ένα ειδικό κανονιστικό πλαίσιο για την Παγκόσμια Εκπαίδευση στην Ελλάδα, όπως με τη μορφή ενός ενιαίου νόμου, μιας στρατηγικής ή ενός εθνικού σχεδίου, σε αντίθεση με άλλα κράτη μέλη της ΕΕ. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι η Ελλάδα στερείται μίας πολυετούς στρατηγικής αναπτυξιακής συνεργασίας, η οποία θα μπορούσε να ενσωματώσει μία στρατηγική για την Παγκόσμια Εκπαίδευση».

Η ActionAid υλοποιεί εκπαιδευτικά προγράμματα μη τυπικής εκπαίδευσης από το 2000, δημιουργώντας εκπαιδευτικές ευκαιρίες που καλλιεργούν την κριτική σκέψη και παρουσιάζουν την παγκόσμια πραγματικότητα. Η μεθοδολογία που πλαισιώνει το εκπαιδευτικό έργο της ActionAid είναι αυτή της Εκπαίδευσης για την Παγκόσμια Πολιτειότητα (Global Citizenship Education). Μέσα σε αυτά τα 20 χρόνια εμπειρίας, προγράμματα που άπτονται της Παγκόσμιας Πολιτειότητας έχουν υποστηριχθεί από το Υπουργείο Παιδείας (ΥΠΑΙΘ) μέσω της έγκρισης που παρέχει για την υλοποίησή τους. Ωστόσο, συνήθως υλοποιούνται στο πλαίσιο της Ευέλικτης Ζώνης Διαθεματικών Προσεγγίσεων (2 ώρες την εβδομάδα από Α' έως Δ' Δημοτικού) ή ως «project» στο πλαίσιο προγραμμάτων Σχολικών Δραστηριοτήτων (Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Αγωγής Υγείας και Πολιτιστικών Θεμάτων), τα οποία είναι προαιρετικά. Όσον αφορά τα σχολικά εγχειρίδια, σε αυτά μπορούμε να βρούμε πολλές ενότητες και αναφορές που σχετίζονται με την ΕΠΠ, αλλά συνήθως περιορίζονται σε μεμονωμένα μαθήματα, όπως αυτό της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής. Ωστόσο, οι εκπαιδευτικοί συχνά δεν έχουν κατάλληλη κατάρτιση για την εφαρμογή προγραμμάτων και δραστηριοτήτων ΕΠΠ, καθώς και τη μεθοδολογία μη τυπικών εκπαιδευτικών πρακτικών. Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί, ειδικά στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, συχνά δεν έχουν το περιθώριο του χρόνου και του χώρου υλοποίησης τέτοιου είδους προγραμμάτων, καθώς προτεραιότητα δίνεται στα αμιγώς γνωστικά αντικείμενα και στην προετοιμασία των μαθητών/μαθητριών για τις εξετάσεις². Επομένως, επαφίεται στο προσωπικό ενδιαφέρον και τη διάθεση κάθε εκπαιδευτικού, προκειμένου να δημιουργηθεί χώρος και να βρεθούν τρόποι, για να συνδεθεί η ΕΠΠ και οι δεξιότητες που αυτή προάγει με τα μαθήματα του προγράμματος σπουδών και να υλοποιηθούν πρωτοβουλίες για την εκπαίδευση ενεργών πολιτών με παγκόσμια συνείδηση.

Οι Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών, καθώς και άλλοι φορείς διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην υποστήριξη των εκπαιδευτικών σε αυτές τις προσπάθειες. Αναπτύσσουν εκπαιδευτικό υλικό και προγράμματα τα οποία, εφόσον λάβουν έγκριση από το Υπουργείο Παιδείας και το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ), μπορούν να αξιοποιηθούν στα σχολεία. Συνήθως, το ΥΠΑΙΘ προκηρύττει την πρόσκληση για υποβολή προγραμμάτων προς έγκριση κάθε χρόνο τον Μάρτιο/Απρίλιο και οι φορείς έχουν περίπου 2-3 μήνες για να καταθέσουν τα προγράμματά τους. Η διαδικασία έγκρισης μπορεί να είναι χρονοβόρα και ενδεχομένως να οδηγήσει σε απόφαση έγκρισης προγραμμάτων πέρα του Σεπτεμβρίου, μήνα ορόσημου για την ανακοίνωση και έναρξη υλοποίησης των προγραμμάτων.

«Έως το 2030, θα πρέπει να διασφαλίσουμε ότι όλοι οι εκπαιδευόμενοι θα αποκτήσουν γνώσεις και δεξιότητες που απαιτούνται για την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης, μεταξύ άλλων, μέσω της εκπαίδευσης για την αειφόρο ανάπτυξη και τον βιώσιμο τρόπο ζωής, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ισότητας των φύλων, της προώθησης της κουλτούρας της ειρήνης και της εξάλειψης της βίας, της παγκόσμιας πολιτειότητας, της εκτίμησης της πολιτιστικής ποικιλομορφίας και της συμβολής του πολιτισμού στη βιώσιμη ανάπτυξη.»

Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ. Στόχος 4: Ποιοτική Εκπαίδευση, Υποστόχος 4.7

ΠΗΓΕΣ

1 DEAR in Greece 2019: contexts and project observations (Alecios Kelemenis DEAR Support Team for the European Commission October 2019).

2 "Critical Global Learning in Greek Formal Education: views of primary school teachers" Giannis Stefanos Efthymiou (A dissertation submitted to the University of Bristol in accordance with the requirements of the Degree of Master of Education in the Graduate School of Education) September 2015.

Το ΥΠΑΙΘ έχει θεσπίσει πολιτικές, οι οποίες αναγνωρίζουν τη σημασία της Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη και της Εκπαίδευσης για την Παγκόσμια Πολιτειότητα και αφήνουν χώρο στις Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών να συνεργάζονται με εκπαιδευτικούς στο πλαίσιο του επίσημου εκπαιδευτικού συστήματος.

Μερικές από τις κύριες πολιτικές είναι οι εξής:

- Η δημιουργία της Διεύθυνσης Υποστήριξης Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων & Εκπαίδευσης για την Αειφορία, που υποστηρίζει τα προγράμματα μη τυπικής εκπαίδευσης που υλοποιούνται μέσω Οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών και άλλων φορέων
- Ο μηχανισμός έγκρισης εκπαιδευτικών προγραμμάτων, μέσω της ετήσια προκήρυξης υποβολής προγραμμάτων προς έγκριση από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής.
- Η πιλοτική δράση με τίτλο «Εργαστήρια Δεξιοτήτων» από το Υπουργείο Παιδείας, σε συνεργασία με το ΙΕΠ για τη σχολική χρονιά 2020-2021. Στόχος είναι η ένταξη νέων θεματικών (περιβάλλον, ανθρώπινα δικαιώματα, καινοτομία, υγεία) στο υποχρεωτικό, εβδομαδιαίο ωρολόγιο πρόγραμμα, προκειμένου να ενισχυθεί η καλλιέργεια νέων ήπιων δεξιοτήτων και δεξιοτήτων ζωής. <http://iep.edu.gr/el/psifiako-arithmetirio/skill-labs>
- Το μάθημα της Β' Λυκείου «Σύγχρονος Κόσμος: Πολίτης και Δημοκρατία» που ξεκίνησε τη σχολική χρονιά 2018-2019. Το μάθημα και το σχολικό εγχειρίδιο θέτουν το πλαίσιο για μια κριτική ανάγνωση της κοινωνικής παγκόσμιας πραγματικότητας και προάγουν την καλλιέργεια της ερευνητικής σκέψης μέσα από τη μελέτη αυθεντικών κειμένων και εφαρμόζουν/προτείνουν δραστηριότητες που προωθούν τη συνεργασία και την ομαδική εργασία.

Μαθητική Εβδομάδα Δράσης της ActionAid: Από το 2004, η ActionAid συντονίζει αδιάλειπτα τη Μαθητική Εβδομάδα Δράσης, μία από τις μεγαλύτερες μαθητικές εκστρατείες στην Ελλάδα. Μέσα από τη δράση, νέοι από όλη την Ελλάδα καλούνται να λάβουν κριτική στάση απέναντι στην παγκόσμια πραγματικότητα και να συμμετάσχουν ενεργά σε δράσεις που αφορούν τοπικά και παγκόσμια ζητήματα. Η μετανάστευση, τα άτομα με αναπηρίες και οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης είναι μερικά από τα θέματα στα οποία έχει επικεντρωθεί. Η Μαθητική Εβδομάδα Δράσης είναι ευρέως αναγνωρισμένη από μαθητές/-τριες και εκπαιδευτικούς ελληνικών σχολείων, παρέχοντάς τους μια μοναδική ευκαιρία να συμμετάσχουν σε μια συλλογική δράση με κοινό σκοπό. Έως τώρα έχουν συνολικά συμμετάσχει περισσότερα από 406.300 παιδιά και εκπαιδευτικοί. Περίπου το 40% των συμμετεχόντων δηλώνουν κάθε χρόνο συμμετοχή. Επιπλέον, αξίζει να σημειωθεί ότι τα περισσότερα σχολεία που συμμετέχουν βρίσκονται εκτός των αστικών περιοχών.

Για περισσότερες πληροφορίες δείτε εδώ : <http://education.actionaid.gr/gaw>

Πρόγραμμα MigratED: Ανθρώπινα Δικαιώματα και μετανάστευση μέσα από τις Νέες Τεχνολογίες στην Εκπαίδευση. Η ActionAid και ο Καρπός από την Ελλάδα μαζί με οργανώσεις από 5 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμμετέχουν στο 3ετές πρόγραμμα Erasmus+ με τίτλο «MigratED». Σκοπός είναι να ανοίξει ο δρόμος για την προώθηση μιας διαφορετικής ρητορικής σχετικά με τη μετανάστευση και την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον χώρο της εκπαίδευσης, μέσω οπτικοακουστικών και ψηφιακών εργαλείων. Το πρόγραμμα απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς, μαθητές/-τριες και νέους έως 20 ετών και οι βασικές δράσεις του περιλαμβάνουν εκπαίδευση εκπαιδευτικών, εργαστήρια οπτικοακουστικής παιδείας και μια ψηφιακή εκστρατεία ευαισθητοποίησης και προώθησης της πολιτισμικής διαφορετικότητας, ενσωμάτωσης και φιλοξενίας στη Ευρώπη.

(<http://education.actionaid.gr/dunamikoi-ekpaideutikoi/migrated/> και στο <https://www.migrated.eu/>)

Προκλήσεις για την εφαρμογή της Εκπαίδευσης για την Παγκόσμια Πολιτειότητα

- Ορισμός της «Εκπαίδευσης για Παγκόσμια Πολιτειότητα»: δεν υπάρχει κοινά αποδεκτός ορισμός ούτε μια σαφής ορολογία και μετάφραση του Global Citizenship Education στα ελληνικά, καθώς δεν υπάρχει συγκεκριμένο πλαίσιο ή εθνική στρατηγική.
- Χρηματοδότηση: δεν υπάρχει εθνική χρηματοδότηση από επίσημους φορείς, όπως το Υπουργείο Εξωτερικών (ΥΔΑΣ) για έργα που σχετίζονται με την ΕΠΠ όπως ίσχυε έως το 2009.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΕΝΙΣΧΥΣΟΥΝ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΟΛΙΤΕΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΝΑ ΠΡΩΘΗΣΟΥΝ ΤΟΝ ΣΤΟΧΟ 4.7 ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

- **Χάραξη Εθνικής Στρατηγικής.** Προτείνουμε στο ΥΠΑΙΘ και στο ΥΠΕΞ να συμμετάσχουν στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Παγκόσμιας Εκπαίδευσης (GENE – Global Education Network Europe) και συγκεκριμένα στο πρόγραμμα peer reviews. Μέσω αυτής της διαδικασίας θα διευκολυνθεί ο δρόμος προς τη χαρτογράφηση της ΕΠΠ στην Ελλάδα και τη χάραξη εθνικής στρατηγικής.
- Διαμόρφωση πολιτικών σε θεσμικό επίπεδο για την αποτελεσματική προώθηση του 4^{ου} Στόχου Βιώσιμης Ανάπτυξης με ειδική μνεία **στον Υποστόχο 4.7**. Ενθαρρύνουμε έντονα την υιοθέτηση του “Envision 4.7: Roadmap in Support of SDG Target 4.7”, ως ένα πολύ περιεκτικό πλαίσιο για υιοθέτηση πολιτικών που σχετίζονται με την προώθηση της Εκπαίδευσης για την Παγκόσμια Πολιτειότητα. https://www.bridge47.org/sites/default/files/2019-11/envision_4.7_roadmap_0.pdf
- Διατήρηση και ενίσχυση του ρόλου των Υπευθύνων Σχολικών Δραστηριοτήτων (συμπεριλαμβανομένων των Υπευθύνων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Πολιτιστικών Θεμάτων και Αγωγής Υγείας), καθώς διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο μεταξύ σχολείων και φορέων μη τυπικής εκπαίδευσης, οργανώνοντας εκπαιδευτικά προγράμματα και επιμορφώσεις.
- Διασφάλιση περισσότερων ευκαιριών για τη σύνδεση των δεξιοτήτων που προάγει η Εκπαίδευση για την Παγκόσμια Πολιτειότητα **στο Λύκειο (ηλικία 15-17)** με τις ακαδημαϊκές εξετάσεις. Αυτό θα μπορούσε να συμβεί συνδέοντας τις δεξιότητες που προάγονται με την ΕΠΠ με το Διεθνές Πρόγραμμα Αξιολόγησης Μαθητών (PISA) και συγκεκριμένα την αξιολόγηση παγκόσμιων δεξιοτήτων (Pisa Global Competences)
- Θεσμοθέτηση της συνεργασίας μεταξύ του ΥΠΑΙΘ και του ΥΠΕΞ με τους φορείς και τις οργανώσεις που προωθούν την ΕΠΠ, μέσω της υπογραφής υπομνήματος συνεργασίας με την **Ελληνική Πλατφόρμα για την Ανάπτυξη**, που είναι το όργανο που εκπροσωπεί όλους τους φορείς και τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που δουλεύουν για την ΕΠΠ.
- Υλοποίηση **επιμορφώσεων** υπό την αιγίδα του ΥΠΑΙΘ σε εκπαιδευτικούς, γύρω από τον 4^ο Στόχο Βιώσιμης Ανάπτυξης, την ΕΠΠ και τη χρήση μη τυπικών μεθοδολογιών εκπαίδευσης.
- **Τριτοβάθμια Εκπαίδευση:** Ενσωμάτωση των αρχών της ΕΠΠ στο πρόγραμμα σπουδών των παιδαγωγικών τμημάτων.
- **Χρηματοδότηση:** Διάθεση προϋπολογισμού από το ΥΠΕΞ και το ΥΠΑΙΘ για την υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων και πρωτοβουλιών που σχετίζονται με την ΕΠΠ. Επιπλέον, η χρηματοδότηση θα μπορούσε να ενισχυθεί από Ινστιτούτα, Ιδρύματα και τον ιδιωτικό τομέα, μέσω των τμημάτων εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, αλλά και στο πλαίσιο της Ατζέντας του 2030 του ΟΗΕ.
- **Δημόσια γνώμη:** Ευαισθητοποίηση σχετικά με την Ατζέντα του 2030 στα μέσα ενημέρωσης και συμμετοχή των δημοσιογράφων και των μέσων ενημέρωσης σε δραστηριότητες ΕΠΠ.

migratED

ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ
ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ